

СУЧАСНІ ТРЕНДИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Розрізняють такі основні типи відповідальності бізнесу: 1) економічна (включає створення робочих місць і сплату податків для підтримки життєдіяльності держави); 2) юридична (передбачає дотримання бізнесом місцевих і міжнародних законів); 3) етична (вимагає дотримання співробітниками і компанією в цілому загальнолюдських норм поведінки у взаєминах один з одним, конкурентами, державою і суспільством); 4) соціальна (інвестування в проекти, що приносять значну користь суспільству, але не мають прямої віддачі). Соціальна відповідальність вважається найвищим її рівнем [1].

Рух за соціальну відповідальність бізнесу виник наприкінці 40-х років минулого століття в США як елемент захисту вільного ринку від комуністичної ідеології. У 1970 році М. Фрідман вперше вжив поняття соціальної відповідальності бізнесу в інтерпретації: «соціальна відповідальність бізнесу - збільшити свої прибутки». Такий підхід викликав широку полеміку в наукових колах і широкій громадськості, що, в першу чергу, було обумовлено дуалізмом підходів прибутковості бізнесу та його соціальної відповідальності. Й досі тривають дискусії, чи можливе поєднання прибутковості бізнесу та «чистих фінансів».

На сьогодні підхід соціальної відповідальності бізнесу широко застосовується у розвинених країнах світу. Інвестиції у цій сфері тільки у Штатах та Європі сягають \$2 трлн. В Україні цей рух лише набирає обертів. Його рушієм є великі транснаціональні корпорації, що, як правило, виступають в авангарді глобальних змін [2]. Це відомі у всьому світі компанії, що працюють у різних сферах діяльності: сільському господарстві, машинобудуванні, харчовій промисловості, торгівлі тощо.

Поняття соціальної відповідальності бізнесу пов'язане із корпоративною соціальною відповідальністю. В даний час поняття корпоративна соціальна відповідальність включає в себе різні аспекти – під ним розуміється благодійність, меценатство, соціально-маркетингові програми, спонсорство, філантропія тощо [3].

У сфері соціальної відповідальності бізнесу можна виділити такі основні світові тенденції: 1) зростання важливості корпоративної підтримки політики екологічно чистої енергетики. Зокрема, понад 900 компаній та інвесторів закликають Президента Трампа та Конгресу США продовжувати дотримуватись Паризької угоди про клімат та підтримувати низьковуглецеву політику в США; 2) все більше інвесторів очікують, що компанії розкриватимуть кліматичні ризики та можливості. Цільова група з розкриття інформації щодо клімату (TCFD), керівництво якої включає компанії-члени, такі як Bloomberg LP та JPMorgan Chase, нещодавно опублікували конкретні вказівки щодо того, як компанії повинні оцінювати та розкривати кліматичні ризики у фінансових звітах; 3) розвиток звітності про дотримання прав людини та ефективність. У 2015 році некомерційна група "Shift", яка допомагає організаціям впроваджувати Керівні принципи ООН щодо бізнесу та прав людини (UNGPs), розробила форми звітності, які вже використовують такі компанії як Ericsson, Nestle та Unilever; 4) на порядку денному інвесторів все більше розглядаються питання, пов'язані із ризиками незабезпечення водою. Підприємства, що працюють у районах, що мають воду, дедалі активніше приймають заходи для збереження та захисту водних ресурсів; 5) загострення корпоративної уваги на довгострокових ризиках сталого розвитку, таких як кліматичні зміни; 6) збільшення кількості учасників, що застосовують принципи соціальної

відповідальності бізнесу у своїй діяльності. У 2015 році більш, ніж 190 світових лідерів взяли на себе зобов'язання досягти 17 цілей сталого розвитку, що спрямовані на подолання крайньої бідності, ліквідації довгострокової нерівності та протидії зміні клімату; 7) доступ до надійних та доступних поставок ключових ресурсів загрожує зміною клімату, ризиком дефіциту води та використанням неетичних методів, таких як вирубка лісів та примусова робота. Сільськогосподарські ланцюги постачання відчувають найбільший тиск, що призводить до посилення дій самих інвесторів та компаній, спрямованих на стратегію оцінки та управління цими ризиками. Інтерактивний інструмент «Engage the Chain» має допомогти інвесторам та компаніям краще зрозуміти сільськогосподарські товарні ризики [4].

У сільськогосподарському виробництві питанням соціальної відповідальності бізнесу займається Міжнародний союз ґрунтових наук (IUSS) ще з 2002 року. IUSS було встановлено, що здоров'я ґрунту є критичним для благополуччя всього суспільства. Тому вони створили резолюцію, призначивши день, присвячений здоров'ю ґрунтів у всьому світі, і цю резолюцію було передано в Продовольчу та сільськогосподарську організацію Об'єднаних Націй (ФАО). У грудні 2013 року Генеральна Асамблея ООН прийняла пропозицію і призначила 5 грудня 2014 року першим офіційним Всесвітнім днем ґрунтів. У США соціальну відповідальність бізнесу у сільському господарстві забезпечують також Партнерство з охорони ґрунтів (SHP) та Національна ініціатива з виробництва кукурудзи в Америці (NCGA). SHP визначає, випробовує та вимірює практику управління для поліпшення здоров'я ґрунту, що, в свою чергу, приносить користь фермерам. У 2016 році SHP було нагороджено грантом із підтримки інновацій через Національну службу збереження ресурсів [5].

Серед компаній, які працюють на українському ринку принципи корпоративної соціальної відповідальності реалізують компанії із світовим ім'ям: Хенкель, МЕТРО Кеш енд Кері Україна, Кока-Кола, Байер та багато інших. Зокрема, компанія «Хенкель» та фонд Ф. Хенкеля надають підтримку соціальним проектам у сфері стійкого розвитку в масштабах усього світу. Компанія організувала свою діяльність за чотирма основними напрямками: 1) корпоративне волонтерство (добровільна соціальна діяльність працівників та пенсіонерів); 2) соціальне партнерство (сприяння реалізації соціальних проектів у всьому світі); 3) залучення брендів (бренди компанії залучаються до підтримки соціальних проектів у всьому світі); 4) допомога у надзвичайних ситуаціях (невідкладна допомога людям, які потребують термінової допомоги внаслідок стихійного лиха) [6]. Для «МЕТРО Кеш енд Кері Україна» корпоративна соціальна відповідальність – це постійна увага до етичного ведення бізнесу та внесок у розвиток економіки, створення умов для покращення рівня життя як працівників та їх сімей, так і місцевих громад та суспільства загалом. За рахунок дотримання цієї стратегії та принципів політики сталого розвитку компанія прагне забезпечити поєднання економічних, соціальних та екологічних факторів в основі бізнес-стратегії компанії та задовольнити потреби майбутніх поколінь [7].

Список використаних джерел:

1. Крепак Д. Працювати на суспільство: що таке корпоративна соціальна відповідальність бізнесу [Електронний ресурс] / Д. Крепак. – [Режим доступу]: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1413277-pracyuvati-na-suspilstvo-shcho-take-korporativna-socialna-vidpovidalnist-biznesu>
2. Корпоративна соціальна відповідальність в дії // Українська правда [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.pravda.com.ua/graphs/2016/07/26/7113539/>
3. Горфинкель В. Я. Корпоративная социальная ответственность : учебник и практикум для академического бакалавриата / В. Я. Горфинкель, Н. В. Родионова. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 570 с.

4. Augustine A. 7 Trends That Will Drive Corporate Sustainability in 2017 [E-resource] / A. Augustine. – Access mode: <https://www.triplepundit.com/2017/03/corporate-sustainability-trends-2017/>

5. Shop Local? Why Healthy Soil Matters [E-resource]. – Access mode: <https://www.triplepundit.com/special/climate-smart-monsanto/shop-local-healthy-soil-matters/>

6. Корпоративна соціальна відповідальність компанії «Хенкель» [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <https://www.henkel.ua/sustainability/corporate-citizenship>

7. Корпоративна соціальна відповідальність МЕТРО Кеш енд Кері Україна [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <https://www.metro.ua/about-metro/csr>.

Ховрак І.В.

К.е.н., доцент

Кременчуцький національний університет
імені Михайла Остроградського

ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ УНІВЕРСИТЕТІВ ДЛЯ РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА: ДОСВІД ПОЛЬЩІ

Орієнтація переважно на короткострокові фінансові вигоди без належного врахування Цілей сталого розвитку та принципів соціальної відповідальності є головним пріоритетом в Україні. Ситуація ускладнюється соціальною напруженістю в суспільстві, яка виникла внаслідок нерівності у розподілі доходів, низького рівня якості життя, наявності біженців із східних регіонів країни. З метою підвищення прозорості та ефективності трансформаційних процесів в Україні необхідно використовувати міжнародний досвід у сфері соціальної відповідальності. Однак, впровадження концепції соціальної відповідальності держави, ділової спільноти та кожного громадянина потребує виховання свідомих та відповідальних лідерів громадськості, виробників та споживачів. І це можливо завдяки змінам в системі освіти: від освіти у дошкільних закладах до університетської освіти, від формальної освіти до неформальної освіти.

Саме сучасні університети є унікальними інституціями, які відіграють особливу роль у формуванні суспільства, адже перехід від економіки ресурсів до економіки знань призводить до виняткової важливості соціальної відповідальності через зміну соціальних пріоритетів і поведінкових норм та цінностей. Розуміння пріоритетів та необхідності соціально-стійкого та безпечного розвитку не лише країни, а й підприємств та громадян відбувається поступово. У цих умовах університети повинні поширювати знання про найкращий світовий досвід соціальної відповідальності. Також важливим є вклад університетів у процес розробки та впровадження ефективних механізмів співпраці держави, бізнесу та громад.

В цьому контексті неоціненним є досвід Польщі щодо формування у суспільстві важливості соціальної відповідальності, в тому числі за допомогою системи освіти. Так, Міністерство розвитку Польщі розробило та затвердило 14 лютого 2017 року Стратегію сталого розвитку країни – нову модель відповідального розвитку з турботою про майбутні покоління [1]. В Польщі існують також організації та консалтингові фірми, основною метою яких є оцінка, створення рейтингів та популяризація соціальної відповідальності. Форумі відповідального бізнесу є організацією, яка має позитивний 17-річний досвід у наступних напрямках діяльності [2]:

1) співпраця з бізнесом, владою, громадськими організаціями та науковими установами задля поширення інформації про сутність та найкращі практики корпоративної соціальної